

TRONDHEIM KOMMUNE

Randi Lile, prosjektleder klima og miljø Trondheim eiendom utbygging

Trondheim kommune

Forventninger og utfordringer

“Vi kan ikke bygge oss ut av klimakrisa.”

Harald Nikolaisen

Administrerende direktør, Statsbygg

Trondheim eiendom - hvem er vi

Forvaltning, drift, vedlikehold og renhold

kommunens bygninger og tilknyttede stiftelser.

Årlig brutto driftsbudsjett **ca NOK 900 millioner pr år**

Utvikling og gjennomføring av nybygg

- skoler
- barnehager
- helse- og velferdsbygg
- kommunale boliger
- idretts- kultur og administrasjonsbygg

Årlig investeringer **ca NOK 1 milliard pr år**

MILJØPOLITIKK

Trondheim kommune skal være en pådriver for klima- og miljøvennlige løsninger innenfor bygg med tilhørende anlegg.

Haukåsen barnehage 2013
Passivhus, BREEAM Very Good Arkitekt: Pir II Arkitekter Foto: Visualis images

MILJØKRAV - hierarki

Nasjonale lover og forskrifter

TKs overordnede krav

- Kommunedelplan for energi og klima

Miljøstrategi

- Handlings- og økonomiplan

Prosjektspesifikke krav

- Miljømål for prosjektetutvikling:
- Rammer for gjennomføring

KOMPETANSE OG INNOVASJON

Vikåsen biopellets anlegg
Foto: Trondheim eiendom

Trondheim kommune vil legge til rette for det grønne skiftet innenfor bygg, transport og energiproduksjon.

Samarbeid med virksomheter og kunnskapsmiljøer.

Virkemiddel:

Deltager forskningsprogrammer.

Trebyen Trondheim

Medlem av Grønn Byggallianse

Krav i samarbeid med andre byggherrer

Dialog med bransjen

HELSE OG MILJØ

Persaunet helse og velferdsenter 2017, trekledning
arkitekt: PKA Arkitekter AS. Foto: Carl Erik Eriksen

Trondheim kommune skal tilby bygninger med utomhusanlegg hvor inne- og utemiljø fremmer god helse.

Framover:

Forventningene øker, dokumentasjon og blir viktigere

UTSLIPPSFRIE TRONDHEIM

Fossilfrie byggeplasser og utslippsfrie løsninger der dette er mulig.

Kommunale bygninger være åpen for allmennheten og bidra til lokale møtesteder.

Pilot:

Okstad 2018. Krav til alle større prosjekter

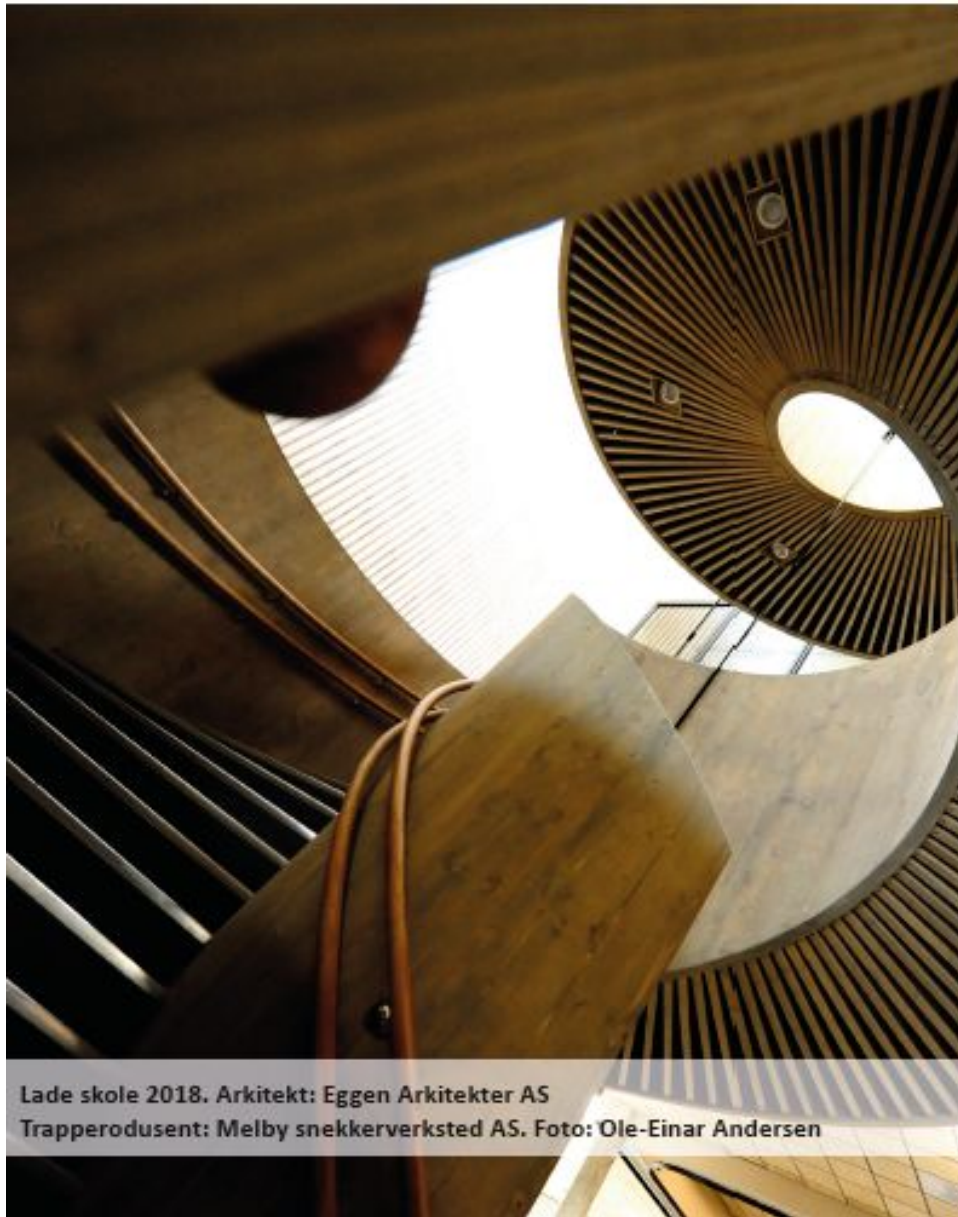
Pilot nullutslippsbydel:

Sluppen- Nidarvoll

MATERIALER - Trebyen Trondheim

Lade skole 2018. Arkitekt: Eggen Arkitekter AS
Trapperoduser: Melby snekkerverksted AS. Foto: Ole-Einar Andersen

Stille krav til bruk av fornybare materialer med lavt klimafotavtrykk.

Mål om å ligge i front med innovativ bruk av tre i byggeprosjekter, både av klimahensyn og for å styrke byutviklingsprosjektet Trebyen Trondheim.

Virkemidler framover

Trebyen Trondheim, krav til tre til alle prosjekter.

Gjenbruk, ombruk

ENERGIBRUK -PRODUKSJON

I 2020 er virksomhetens energibruk redusert med 7 % i forhold til 2017.

Framover 2020-

- Styring reduksjon av effekttopper
- Lagring av varme og strøm
- Energiproduksjon på tvers av bygg
- Energiproduksjon på eksisterende bygg

Svartlamoen barnehage, 2007, Massivtre.

Arkitekt: BRENDELAND & KRISTOFFERSEN ARKITEKTER AS. foto: David Grandorge

AVFALL OG FORBRUK

Trondheim kommune skal være pådriver for den sirkulære økonomien for å redusere klimagassutslipp i hele kretsløpet.

Pilot:

Afallsfri byggeplass

Utslippsfri byggeplass

Framover:

Sirkulær økonomi

Gjenbruk

KLIMATILPASNING

Overflatevannet fra egne uteanlegg skal i størst mulig grad brukes som ressurs for beplantning og lek ved hjelp av fordrøyning og infiltrering på egen tomt.

Fremover:

Mer grønne tak, åpne bekker, regnbed, mer grønt, robuste materialer etc

Virkemiddel:

Deltagelse i forskningsprogrammet KLima 2050

Pilotprosjekt: Klæbu helse og velferdssenter

NATURVERDIER

Nybygg og større rehabiliteringer skal bidra til å bygge opp under utviklingen av kommunens blågrønne strukturer.

Uteområdene skal bidra til det biologiske mangfoldet og legger til rette for pollinerende insekter.

Forventninger

Gjenbruk av allerede bygde områder
Smart styring av skjøtsel

KULTURVERDIER

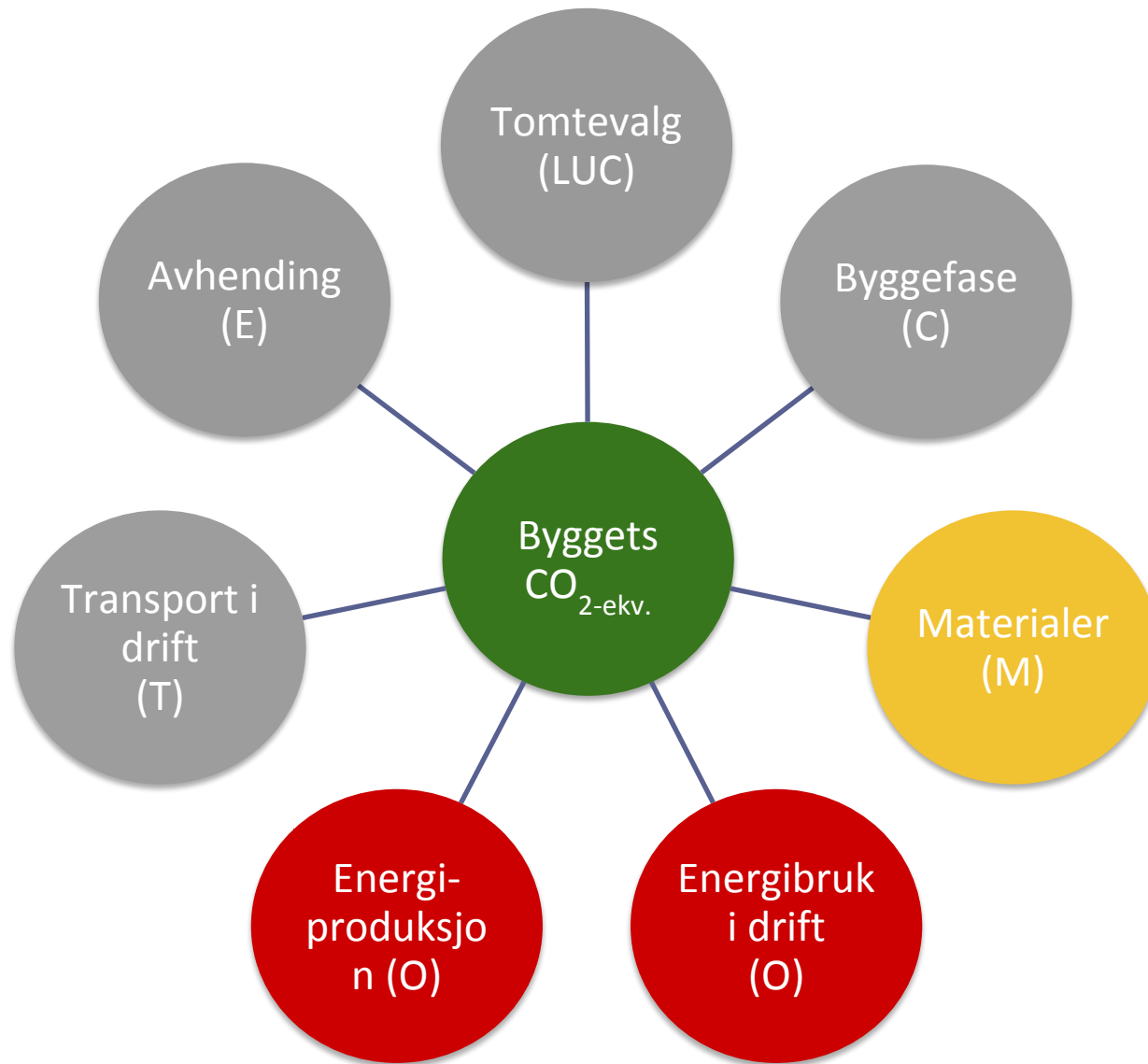
Bispehaugen skole rehabilitert i 2017 trebygg verneklasse A
Foto: Eggen Aritekter AS

Trondheim kommune skal være et forbilde og sikre god bevaring av egne eiendommer.

Forventninger:

- Slutte å bygge for riving,
- Øke levetid
- Bygg for vekslende funksjonelle krav
- Løsninger som kan innpasses i eksisterende bebyggelse

KLIMAGASS-budsjett- dokumentasjon

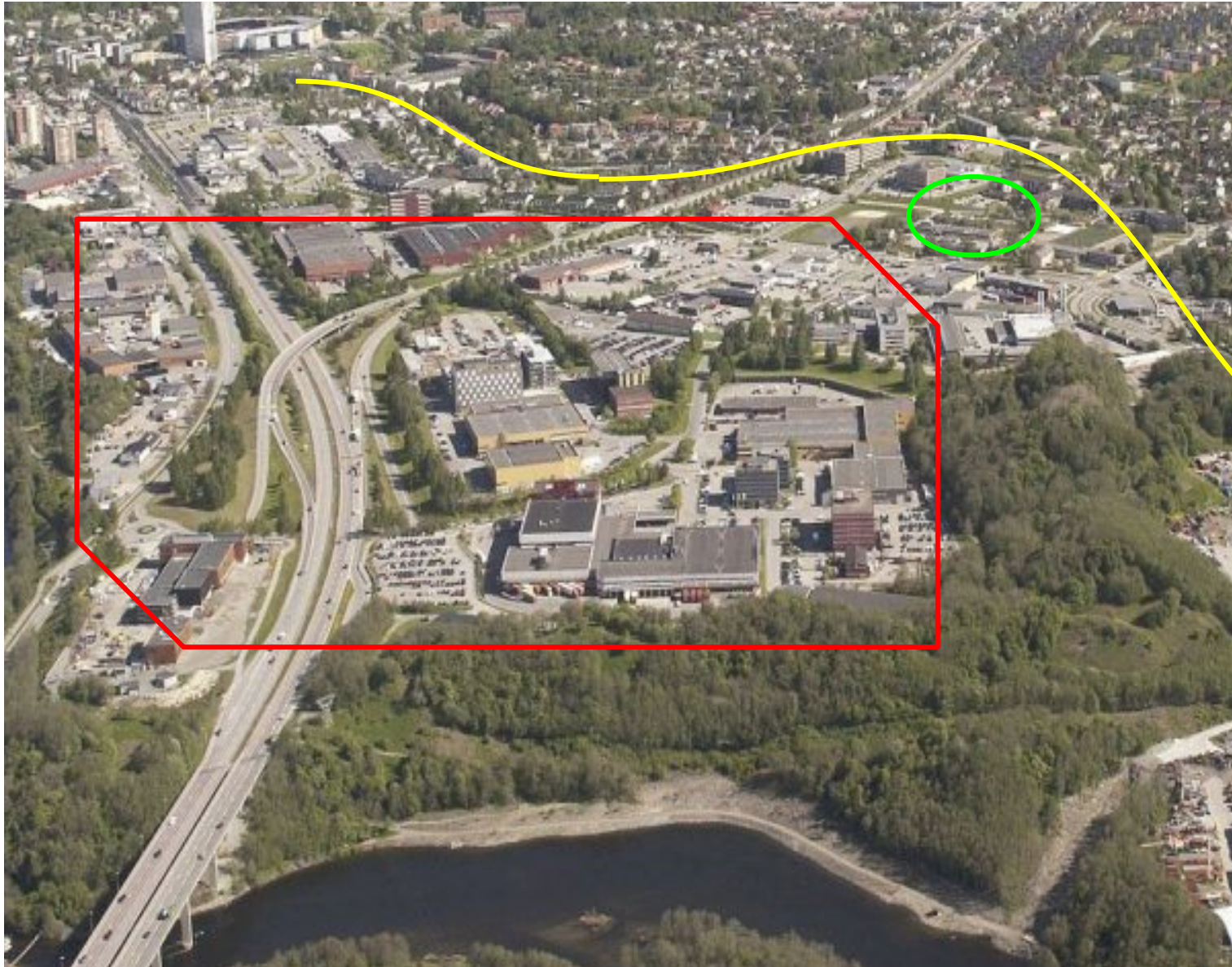

Investering over 50 mill:
Minimum 30% reduksjon av utslipp over byggets levetid for materialer og energi.

Videre arbeid framover:

Transport
Avfall
Byggeplass
Avhending

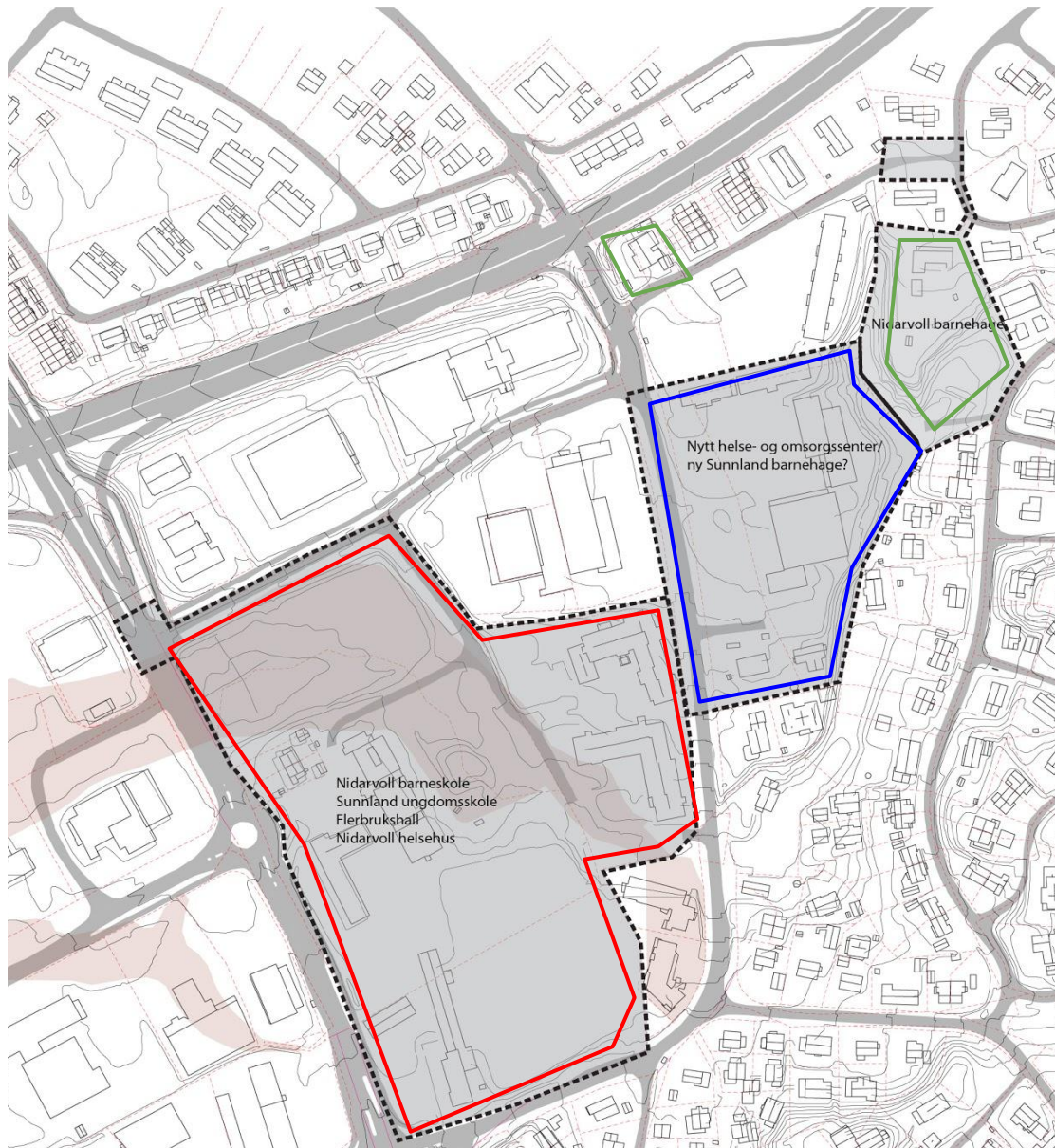
Nidarvoll - lokalisering på Sluppen

- Eksisterende boligområder
- Sluppen
- Nidarvoll - området

Nidarvoll - utvikling av egne eiendommer

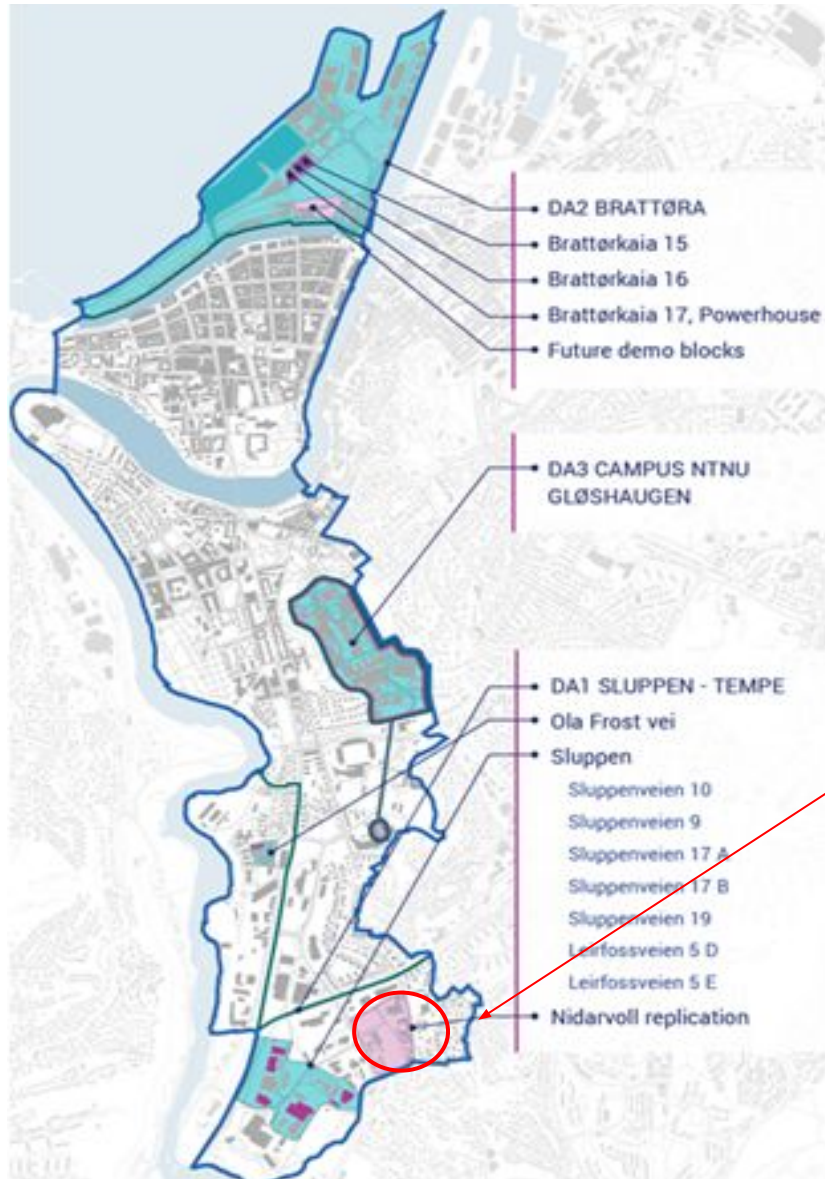
— Byggeprosjekter 2021-23

- Nidarvoll rehabiliteringssenter
- Nidarvoll og Sunnland skole
- Idrettshall

— Framtidig byggeprosjekt

— Eksisterende bygg i eget eie:

- Nidarvoll barnehage
- Nidarvoll boliger

Demoprojekter:

DA BRATTØRA

D43 CAMPUS NTNU GLØSHAUGEN

DA1 SLUPPEN - TEMPE

Replikasjon:

NIDARVOLL

FME ZEN- Nidarvoll pilotprosjekt

STEDSKVALITETER: Behovsanalyse, sambruk, flerbruk, gode offentlige rom

ENERGI: Lokal energiproduksjon

EFFEKT: Effektutjevning, egenproduksjon i sammenheng med omgivelser

UTSLIPP: Kompensere for utslipp fra materialer

ØKONOMI: Økonomisk bærekraft

MOBILITET: Fremme bærekraftige transportmønstre

INNOVASJON: Innovative prosesser, eksempelvis nye former for samhandling

Energi/ effekt

TrønderEnergi®

RAMBOLL

Konseptutredning støtte fra Enova:

Energiproduksjon på tomte

Energidistribusjon mellom bygg

Energilagring

Smart styring- intelligente bygg

Reguleringsarbeid

Konseptutredning

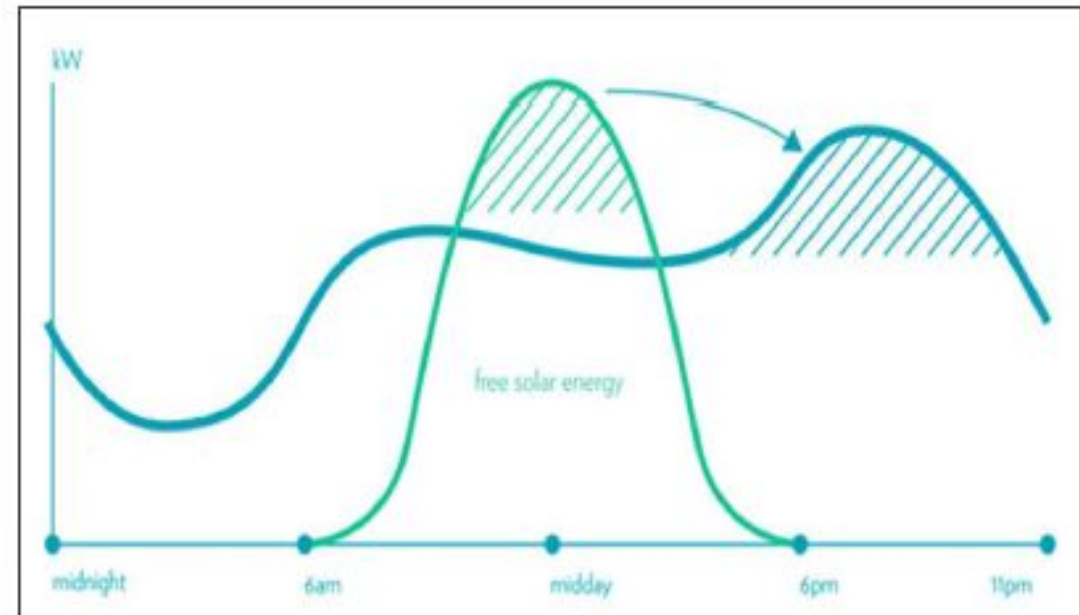
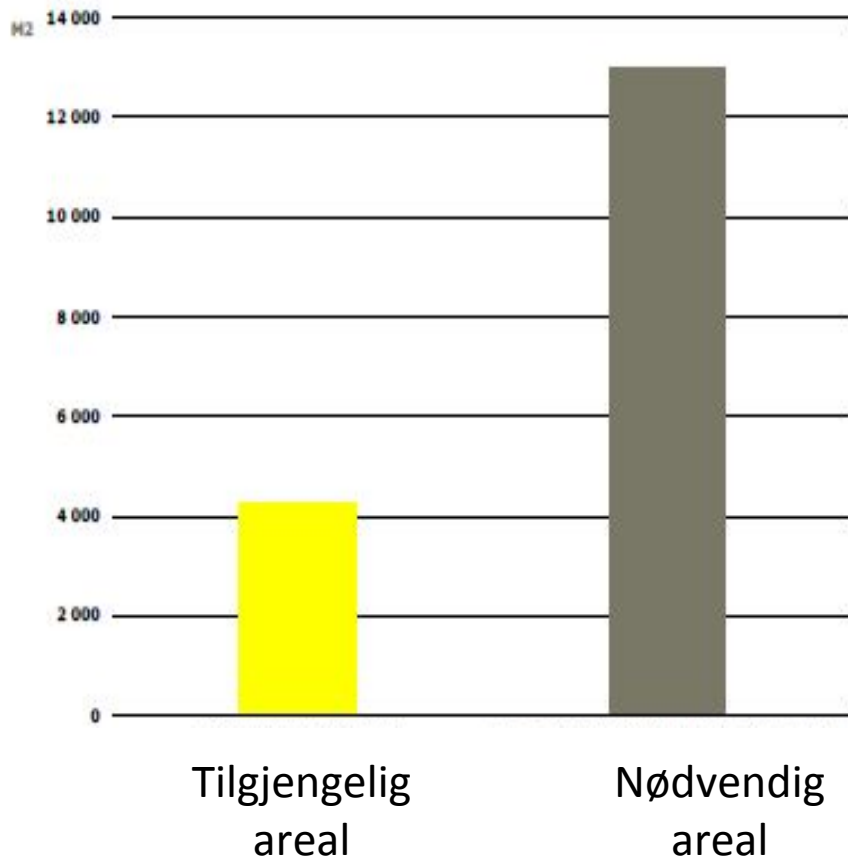
Programmering skisseprosjekt

Anbud

Energiproduksjon - på tvers av bygg

Hva kan vi få til av energibesparelser og -produksjon, hvordan?

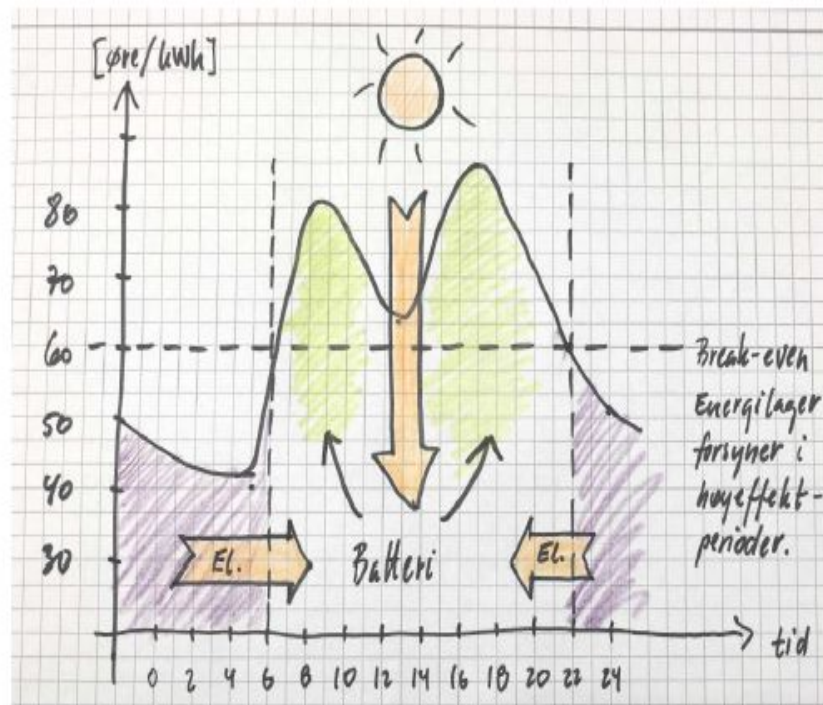

Effektutjevning - energilagring

Hvor mye effektutjevning hvordan?

Korttidslager:

- Egne bygg i sammenheng
- Tjenestebiler som energilager

Ukes/ sesonglager:

- Egner dette i forhold til grunnforholdene
- Eventuelt hvor?

